

Politisk kampagne: Taktik. Snyd de fattige og giv til de rige? Som at stjæle slik fra børn Politiken 19 august 2005, 2 . sektion side 7

Mod alle odds skabte højrefløjen en folkelig bevægelse for at afskaffe arveafgiften i USA, der kun ramte de 2 procent rigeste. Taktikken var enkel: Find et godt slogan, spil på folks drømme, sky intet middel. Og tag modstanderne på sengen. Næste mål er indkomstskatten.

Af Marcus Rubin

Umiddelbart mindede kampagnen for at afskaffe arveafgiften i USA en politisk humlebi. En ide, som aldrig nogensinde burde kunne flyve, og som kun ved et mirakel blev til noget, da arveafgiften blev ophævet som led i George W. Bushs massive skattelettelser i 2001.

Hvordan i alverden skulle det nogensinde kunne lade sig gøre at skabe udbredt folkelig modstand mod en skat, der har eksisteret i næsten 100 år, og som kun rammer de rigeste 2 procent af befolkningen?

Men er det ens læsning af udviklingen i USA, tager man grumme fejl. Ophævelsen af arveafgiften i USA var frugten af en ualmindelig velgennemtænkt og fremragende udført politisk kampagne, hvis elementer tilhængere af velfærdsstaten også på denne side af Atlanten med fordel kan analysere.

Næste mål hedder indkomstskatten, og her er kampråbet flad skat. En tanke, den borgerlige tænketank Cepos med stort held og mange af de samme taktikker har lanceret herhjemme.

Men lad os starte med arveafgiften.

Hvordan lykkedes det modstanderne at skabe en folkelig modstand mod det allermest progressive element i den amerikanske skattelov (meget mere progressiv end i Danmark), og en centralt element i hele den amerikanske drøm om, at alle skal have nogenlunde lige muligheder og chancer.

Hvilket ikke er tilfældet, hvis en stor del af befolkningen fødes rige og deres rigdom kan gives videre i generationer. Det har to professorer ved Yale University, Michael Greatz og Ian Shapiro, analyseret i bogen 'Death by a Thousand Cuts: The Fight over Taxing Inherited Wealth'.

Kampagnen mod arveafgiften blev opbygget omkring to taktiske ben.

Det første var forholdsvis forudsigeligt og spillede på folks og især amerikanernes drøm om selv engang at blive rig.

Således at selv om de ikke bliver ramt af skatten nu, kan det hurtigt komme, hvis det hele går så godt, som de håber.

Et argument, der slår hårdt i USA, hvor en undersøgelse fra Time/CNN i år 2000 afslørede, at 39 procent af alle amerikanere mente, at de enten allerede tilhørte den rigeste 1 procent eller ville gøre det 'snart'.

Så vidt ikke så ret overraskende. Det virkelig nyskabende var kampagnens andet taktiske ben.

Her var argumentet i al sin enkelhed, at arveafgiften var uretfærdig.

Kort og godt og på trods af at afgiften ikke havde slået ret mange amerikanere som uretfærdig de sidste knap 100 år, hvor den havde været ukontroversiel gennem recessioner, depressioner og økonomiske opture.

Kunne de rige ikke selv finde ud af at give til velgørenhed, skulle staten nok hjælpe dem, og det var de fleste enige om var helt i sin orden.

Uretfærdig var arveafgiften, hævdede modstanderne imidlertid og fik med stor dygtighed mange amerikanere til at mene det samme. Første element i smædekampagnen var at omdøbe skatten, der gik under det neutrale 'estate tax' til det letfatteligt og negativt ladede '**death tax**'.

Ved at sige ordet igen og igen bankede modstanderne begrebet så meget ind i hovedet på amerikanerne, at selv tilhængerne blev tvunget til at bruge det for at være sikker på, at folk overhovedet fattede, hvad de talte om.

Death tax var ikke bare negativt ladet, det fik det også til at lyde, som om det var den afdøde, der blev beskattet, som en slags straf for at dø. Herved skiftede man argumentet, fra om folk - i dette tilfælde arvinger - skulle beskattes af gevinster, de ikke har løftet en finger for, hvilke de fleste synes er helt i orden, til et billede af skattevæsnet som en utrættelig blodsuger, der end ikke helmer, når man er død.

Det andet led i uretfærdighedskampagnen var at køre et rent principielt argument.

Ikke noget med at kæmpe for lavere skatter eller højere grænser for progressionen.

Nej, man spillede højt spil og forlangte intet mindre end den totale afskaffelse af arveafgiften. Den var uretfærdig og dermed basta. Penge, borgerne en gang havde betalt skat af, skulle man ikke betale af igen, lød det igen og igen.

At arveafgiften var del af et større og langt mere kompliceret hele, nemlig det samlede amerikanske skattesystem, ignorerede kampagnen totalt, ganske ligesom man ignorerede, at dobbeltbeskatning er helt almindelig praksis i det meste af verden. Tag bare moms.

Endelig, og set udefra allermest absurd, fik man fremstillet skatten som en særlig slags minoritetsundertrykkelse.

Det var jo netop kun 2 procent af befolkningen, som led under skatten, godt nok de allerrigeste, men det tog ikke pusten fra modstanderne.

Alle kneb gjaldt, og i et radiointerview sammenlignede formanden for lobbygruppen Americans for Tax Reform, Grover Norquist - en af kampagnens ledere - arveafgiften med holocaust, ud fra betragtningen om at begge dele i sin essens var flertallet, der hakkede på et lille mindretal.

Umiddelbart skulle man tro, at ekstreme overdrivelser af denne art skadede sagen, men meningsmålinger havde peget på, at hvis man kunne fremstille arveafgiften som en art diskrimination, var der mange fra andre ofte diskriminerede grupper såsom sorte og homoseksuelle, der ville kunne overtales til at være imod arveafgiften.

Det lykkedes til overmål. Da George W. Bush blev valgt som præsident var 82 procent af de homoseksuelle i USA modstandere af arveafgiften.

Men hvor var tilhængerne af arveafgiften? Hvor var demokraterne, mens denne velorkestrerede kampagne til fordel for de allerrigeste udfoldede sig?

Det deprimerende svar er, at de ikke rigtig var der.

I lang tid troede demokraterne ganske enkelt ikke, at det kunne lade sig gøre at afskaffe arveafgiften, eftersom det så klart kun ville være til fordel for de allerrigeste.

Og da de langsomt erkendte, at der var en reel trussel, kæmpede de på den forkerte front. De argumenterede med, at afgiften kun ramte 2 procent af befolkningen, og gjorde det dermed let for modstanderne at fremstille dem som egoistiske opportuniste, der bare var ude på at plukke en lille gruppe.

Da demokraterne endelig kom i gang med de mere principielle argumenter: at den amerikanske drøm var baseret på, at alle havde lige chancer, og ikke på, at nogle få arvede uhyre summer - var toget kørt og tilhørerne gået hjem. Som Michael Greatz og Ian Shapiro lakonisk kommenterer, er man i moderne politik godt i gang med at tabe, når man skal forklare sit synspunkt.

Kampen er dog ikke helt slut. Demokraterne har en sidste chance til at genindføre arveafgiften, når den nuværende midlertidige ophævelse udløber i 2011, men ikke mange regner med, at det lykkes.

Som modstandere af skattestoppet herhjemme vil vide, er det ikke let at præge debatten, når en enkel tanke og politisk ide har slået rod. Slaget står nu om resten af det amerikanske skattesystem, hvor det nu er indkomstskatten, der står for skud.

Flad skat, lyder kravet, og vender man blikket hjemad, kan man med erfaringerne fra Cepas se, hvor forbløffende potent dette frontalangreb mod den lange danske tradition for progressive skatter har vist sig.

Flad skat-kampagnen har da netop også alle karakteristika fra kampen mod 'death tax'. Der er fundet et godt og letfatteligt slagord. Argumentet er baseret på rene principper. Ikke noget med afskaffelse af topskat eller fedten med, hvor meget man skal tjene for, at denne eller hin skat rammer én. Flad skat, lyder det enkle krav. Og ganske som med arveafgiften zoomer man 100 procent ind på en skat og nægter at tale om, hvordan den indgår i det generelle skattesystem, og hvordan og hvor meget rentefradrag, pensionsordninger, fastfrysning af ejendomsskatter reelt modvirker progressionen.

Der er en revolution i gang, og de, som vil bevare samfundet bare nogenlunde, som det er, kan roligt begynde at skærpe våbnene og finde de principielle argumenter frem. Afviklingen af den eksisterende model kan gå hurtigere, end man skulle tro.